Stichting Bibliotheek van het Boekenvak[1]

Allard Pierson (Universiteit van Amsterdam)

Jaarverslag 2025

Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag 2025 van de Stichting Bibliotheek van het Boekenvak. Door het Allard Pierson is in 2025 goede voortgang gemaakt met de werkzaamheden om de boekhistorische collecties, waarvan onze collectie deel uitmaakt, te onderhouden, te actualiseren en aan te passen aan de eisen van de moderne tijd. Dat betekent zowel zorgen dat de oudste en meest kwetsbare materialen bestand blijven tegen de tand des tijds, als de archieven op een zodanige wijze ordenen en beschrijven, dat ze online vindbaar zijn voor iedere geïnteresseerde wetenschapper, student, journalist, vakgenoot of particulier. En het betekent ook vooraan staan als er nieuw en relevant materiaal ter beschikking komt, want aan de geschiedenis van het boekenvak wordt elke dag verder geschreven.

Op de volgende pagina's geven wij u een beknopt overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen bij de boekhistorische collecties in 2025. Al deze activiteiten zijn regelmatig met ons besproken en waar nodig door ons bestuur gesteund. Dit gebeurt niet altijd zichtbaar, maar het belang is daar niet minder om. Daarom een laatste woord van dank aan het bestuur van de stichting, voor hun stille werk achter de schermen, en aan de vakvrienden die ons werk met hun jaarlijkse donatie ondersteunen. Samen zorgen zij ervoor dat de bijzondere en waardevolle geschiedenis van het Nederlandse boekenvak levend blijft.

Klaas de Boer, voorzitter

[1] De Bibliotheek van het Boekenvak maakt deel uit van de boekhistorische collecties van de Bibliotheek Allard Pierson van de Universiteit van Amsterdam

Acquisities en inventarisaties

Nieuwe collectiebeschrijvingen en nieuwe inventarissen

In 2025 is er geen nieuwe collectie volledig beschreven. De kleinere collecties zijn inmiddels afgerond; de omvangrijke collecties vergen een meerjarige inspanning en zijn nog in bewerking. De voortgang is stabiel, maar de aard en omvang van dit materiaal maken dat het proces tijdsintensief blijft.

Conform de eerder genomen besluiten zijn diverse bibliografieën en bibliotheekcatalogi uit de schappen verwijderd. Nieuwe aanwinsten bleven beperkt en betroffen voornamelijk enkele losse publicaties.

Wel is toestemming verkregen voor de verwerving van de archieven van Bas Hesselink en Antiquariaat Junk. Van Bas Hesselink is in het najaar reeds een grote hoeveelheid materiaal ontvangen, waaronder tienduizenden veiling- en antiquariaatscatalogi. De eerste ordening hiervan is reeds in gang gezet. Het kernarchief is recent aangeleverd. De formele verwerving en logistieke afhandeling van het archief van Antiquariaat Junk worden momenteel voorbereid.

Dienstverlening, beschikbaarstelling en publicaties

In 2025 zijn de boekhistorische archieven weer op diverse manieren beschikbaar gesteld voor studie en publicaties. Naast dit alles worden vrijwel dagelijks per mail of telefoon vragen over de collecties beantwoord, of materiaal beschikbaar gesteld; dit laatste naast de reguliere beschikbaarstelling via de catalogus.

Onderhoud en beheer

De nadruk bij dit onderdeel ligt al enkele jaren op het ontsluiten van de bestaande collecties. Voor dit doel worden alle bestaande collecties opnieuw bekeken en systematisch geïnventariseerd; de inventarissen worden online gepubliceerd en daarmee toegankelijk gemaakt voor een breed publiek van onderzoekers, (cultuur)historici, pers en andere geïnteresseerden (al of niet afkomstig uit het boekenvak). Tijdens de inventarisatie worden de archieven zo nodig geschoond, opnieuw en duurzaam verpakt en geëtiketteerd teruggezet.

Erfgoed

Net als veel andere landelijke instellingen voor papieren erfgoed neemt ook het Allard Pierson deel aan Metamorfoze, een nationaal programma voor behoud van papieren erfgoed dat wordt gefinancierd door het ministerie van OCW. Het programma bindt de strijd aan met allerlei vormen van papierverval als verzuring, inktvraat en kopervraat. Het gaat hierbij in eerste instantie dus om oude en kwetsbare materialen. Metamorfoze is een meerjarenprogramma, waarvoor per instelling verschillende projecten kunnen worden ingediend. De Koninklijke Bibliotheek coördineert het programma.

In het kader van Metamorfoze laat Allard Pierson een aantal van de meest kwetsbare

onderdelen van de boekhistorische collecties digitaliseren. Het gaat hierbij om het digitaliseren van het materiaal zelf, en dus niet om de beschrijvingen ten behoeve van de ontsluiting, zoals hierboven beschreven. Beide programma's sluiten overigens wel goed op elkaar aan; tijdens de inventarisaties wordt bekeken welke materialen voor digitalisering in aanmerking komen.

De stichting

Steun activiteiten Allard Pierson
Het bestuur van de Stichting overlegt regelmatig met de conservatoren van Allard Pierson over samenstelling, presentatie en beleid van de boekhistorische collecties. Het vertegenwoordigt hierin het boekenvak: algemene en wetenschappelijke uitgeverij, boekhandel en antiquariaat. Waar nodig wendt het bestuur zijn invloed aan of steunt initiatieven namens het boekenvak. Onderdeel van die steun kan bestaan uit het werven van subsidies binnen het boekenvak voor bijzondere initiatieven.

Vakvrienden
De stichting telde eind 2025 acht 'vakvrienden' (donateurs), die met een jaarlijkse donatie het werk van de stichting steunen. Zij ontvangen gratis het kwartaaltijdschrift De Boekenwereld, een fraai vormgegeven magazine op het gebied van boek en prent, dat mede wordt uitgegeven door Allard Pierson.

Website
Het beheer van de website ligt bij de secretaris van de stichting; de hosting ligt bij Hostnet. De website verstrekt vooral informatie over de stichting. Voor de collectie wordt doorverwezen naar de website van Allard Pierson, die daarover uitgebreid informeert.

Bestuur
In 2025 is het bestuur twee keer bijeengekomen.

Secretariaat
Het secretariaat van de stichting wordt gevoerd door de secretaris van de stichting.

Financiële stand van zaken Marleen van Vollenhovenfonds 2025

Stichting Bibliotheek van het Boekenvak							
2025							
					RC	Spaarrek	
SALDO 1 januari					€ 858,17	€ 10.052,02	
Inkomsten							
	donaties		€ 220,00				
Uitgaven							
	web			€ 173,03			
	bankkosten			€ 223,99			
	diverse			€ 531,80			
Totaal			€ 220,00	€ 928,82			
Resultaat					€ 708,82		
Rente						€ 150,78	
Opname van spaarrekening					€ 452,80	€ 452,80	
SALDO 31 december					€ 149,35		
Vermogen							
	bank				€ 149,35		
	spaarrekening					€ 9.750,00	
				Totaal:		**€ 9.899,35**	

Korte toelichting

In 2025 bleek dat een groter aantal donateurs om allerlei redenen afhaakte. Het gaat om bedrijfssluitingen, overlijden, stopzetting of verhuizing. Daardoor wordt het handhaven van donateurs een vrijwel ondoenlijke zaak. Door minder inkomsten van deze kant is het werkkapitaal van de Stichting licht gedaald. Het saldo is echter ruim voldoende om de activiteiten op peil te houden.

Informatie over de Bibliotheek van het Boekenvak

De Bibliotheek van het Boekenvak omvat zowel de boekhistorische collecties van de vroegere Bibliotheek van de in 1815 gestichte Koninklijke Vereeniging ter bevordering van de belangen des boekhandels (KVB), als alle sindsdien verworven acquisities. In 2005 heeft de KVB de eigendom van deze collecties overgedragen aan de toen door haar opgerichte Stichting Bibliotheek van het Boekenvak. De Bibliotheek is in 1845 door de genoemde brancheorganisatie voor het boekenvak ingesteld, op initiatief van twee vooraanstaande negentiende-eeuwse boekverkopers, Frederik Muller en J.L.C. Jacob. Zij streefden ernaar een goede vakbibliotheek tot stand te brengen voor uitgevers en boekverkopers. De basis van de toenmalige collectie werd gevormd door de particuliere verzamelingen van de beide initiatiefnemers. Frederik Muller werd aangewezen als eerste bibliothecaris. Om acquisities te kunnen bekostigen, werd later een Bibliotheekfonds ingesteld, dat mogelijk werd gemaakt door een legaat van Frederik Muller. Dit fonds werd vanaf 1932 aangevuld en op peil gehouden door jaarlijkse bijdragen van de leden van de brancheorganisatie, en thans door donaties van de KVB en de bonden voor boekverkopers en uitgevers, en ook door giften van particulieren en bedrijven.

De vakbibliotheek van de boekenwereld is uitgegroeid tot een collectie van grote cultuurhistorische betekenis en van internationale faam. Het overvloedige bronnenmateriaal is van groot belang gebleken voor boek historisch en ander wetenschappelijk onderzoek. In 1958, toen de brancheorganisatie een nieuw gebouw betrok, werd besloten de bibliotheek daarin niet onder te brengen, maar deze in langdurige bruikleen over te dragen aan de Universiteitsbibliotheek Amsterdam (UBA). Deze plaats lag voor de hand, want de Universiteit van Amsterdam was de pionier van de boekwetenschap in Nederland. Sinds 1953 is (door de Dr. P.A. Tiele-Stichting) aan de Universiteit van Amsterdam de eerste Nederlandse leerstoel Boekwetenschap gevestigd; de toenmalige bibliothecaris van de Universiteitsbibliotheek Amsterdam, mr H. de la Fontaine Verwey, bezette deze leerstoel als eerste.
Inmiddels telt de Bibliotheek van het Boekenvak ruim 1,5 miljoen objecten, niet alleen boeken (waaronder incunabelen en tal van handboeken voor het boekenvak), maar vooral prospectussen, catalogi, affiches, bedrijfs- en branchearchieven, letterproeven, portretten en vele andere documenten. De collectie bestrijkt de gehele periode van het gedrukte boek, van het begin van drukkunst tot de recente periode, met unieke archivalia van uitgeverijen, boekhandels, drukkerijen en brancheorganisaties.

De collectie van de Bibliotheek van het Boekenvak is geïntegreerd in het Allard Pierson van de Universiteit van Amsterdam, waarin nog tal van andere collecties worden bewaard die voor de boekwetenschap van grote betekenis zijn. De mensen van het Allard Pierson dragen zorg voor conservering, ontsluiting, beschikbaarstelling en presentatie. Samen met de Stichting Bibliotheek van het Boekenvak wordt beslist over acquisities en worden ontsluitingsprojecten, presentaties en verwerving van daarvoor benodigde fondsen voorbereid.

In 2007 opende de Universiteit van Amsterdam het nieuwe gebouw van het Allard Pierson in enkele monumentale gebouwen aan de Oude Turfmarkt te Amsterdam. Daarin is ook de Bibliotheek van het Boekenvak ondergebracht.

Het Bibliotheekfonds, waarvan de naam in 2006 werd gewijzigd in Bibliotheekfonds Marleen van Vollenhoven, wordt voor de Stichting Bibliotheek van het Boekenvak beheerd door het Amsterdamse Universiteitsfonds (AUF).

Stichting Bibliotheek van het Boekenvak

Contactgegevens 2025

Stichting Bibliotheek van het Boekenvak
P/a Dotterbeemd 5
1261 TL Blaricum
info@bibliotheekvanhetboekenvak.nl
www.bibliotheekvanhetboekenvak.nl
KvK 3422814
IBAN NL42 INGB 0004 7194 78

Bestuur

Klaas de Boer, voorzitter
Jan-Peter Wissink, penningmeester
Gert Jan Schinkel, secretaris
Eva Cossee
Cor Wiersma
Iris van Daalen
Ed van der Ham

Bibliotheek

Bezoekadres:
Allard Pierson
Oude Turfmarkt 129
1012 GC Amsterdam

Openingstijden Allard Pierson
Werkdagen van 9.30 tot 17 uur

Beheerder Bibliotheek van het Boekenvak
Jos van de Waterschoot, conservator
T: 020 525 7300
E: j.a.m.vanwaterschoot@uva.nl
W: www.allardpierson.nl.